

РІШЕННЯ

Протокол № 164
від 11 лютого 2025 року

За результатами розширеного засідання Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики 17 січня 2025 року

У порядку напрацювання основоположних напрямів державної політики з концептуалізації пам'яті про події сучасної російсько-української війни, вироблення ефективних механізмів надання культурних послуг захисникам України-ветеранам цієї війни, Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики 17 січня 2025 року провів своє розширене засідання.

Було розглянуто два блоки питань:

1) Про концепти меморіалізації російсько-української війни, вшанування героїв, ветеранів війни: законодавче забезпечення (зокрема щодо проблем Національного військового кладовища, особливостей функціонування військових поховань, концепту Пантеону видатних воєнних діячів минулого, необхідності реєстрів військових поховань тощо);

2) Про можливості культури для відновлення ветеранів та їх інтеграції у суспільство (як заклади культури можуть допомагати ветеранам, долучення закладів культури та діячів культури до ветеранських просторів та інші).

Учасники розширеного засідання відзначили, що меморіалізація поховань українських воїнів, які віддали свої життя під час російсько-української війни, фіксація пам'яті про чин сил безпеки і оборони України, систематизованість відповідної державної політики досі залишаються актуальними питаннями. На даний час не є підготованою загальнодержавна концепція пам'яті російсько-української війни. Її прийняття, зокрема, могло б задати орієнтири для місцевих громад, які стикаються з делікатною і складною проблемою стихійної меморіалізації. Залишається багато проблемних моментів у діяльності Національного військового меморіального кладовища.

Проблематика розширення спектру можливостей реабілітації ветеранів через культуру також є дуже важливою та актуальною у наш час. Адже культура і мистецтво спроможні відновити духовний та ментальний потенціал воїнів-ветеранів, сприяти їхній швидшій інтеграції в українське суспільство. Мистецька діяльність дає можливість ветеранам реалізувати себе в нових сферах, знайти нові джерела натхнення та впевненості. Культура створює

середовище, де ветерани можуть зустрічатися, обмінюватися досвідом та будувати нові зв'язки. Малювання, музика, театр або створення літературних текстів дозволяють трансформувати травматичний досвід у символічну форму, яка сприяє зціленню.

Театральні постановки, які дозволяють розповісти власні історії та подолати внутрішні конфлікти і арт-терапія є допоміжними засобами впоратись з ПТСР. Наприклад, участь у театральних постановках чи художніх виставках допомагає відчувати себе частиною суспільства. Участь в культурних ініціативах, пов'язаних із героїзмом і боротьбою, дає можливість ветеранам відчувати, що їхній внесок у захист країни цінується.

Разом з тим, заклади культури, не маючи відповідних фінансових заохочень, не завжди та не у повному обсязі надають ветеранам культурні послуги. Тому важливо заохотити згадані заклади йти назустріч ветеранському середовищу.

У засіданні разом з народними депутатами України та військовослужбовцями взяли участь представники Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, Міністерства у справах ветеранів України, Міністерства оборони України, Міністерства розвитку громад та територій України, Українського інституту національної пам'яті України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, громадські діячі, експерти.

Враховуючи зазначене вище та з метою формування ефективної державної політики пам'яті про російсько-українську війну, сприяння закладами культури доступу ветеранів сил безпеки і оборони України до культурних благ для їх успішної інтеграції у суспільство,

Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики в и р і ш и в:

I. Провести наприкінці лютого 2025 року засідання щодо проблем Національного військового кладовища.

II. Рекомендувати:

1. Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити виконання Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення здійснення поховання деяких категорій осіб на Національному військовому меморіальному кладовищі» № 3885-ІХ від 18 липня 2024 року;

2) розробити проект Закону України про військові кладовища;

3) затвердити концепцію меморіалізації російсько-української війни, розроблену Міністерством культури та стратегічних комунікацій України після опрацювання та необхідних погоджень;

4) затвердити проєкт Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання створення та забезпечення функціонування мережі ветеранських просторів» розроблену Міністерством у справах ветеранів України після опрацювання та необхідних погоджень;

5) відновити діяльність Координаційної ради з питань створення та функціонування Національного військового меморіального кладовища, утвореної Постановою Кабінету Міністрів України № 570 від 17 травня 2024 року;

6) опрацювати та забезпечити в установленому порядку вирішення питань щодо змін до законодавства з метою запровадження системи субвенцій і дотацій з державного бюджету, які мають спрямовуватися на надання культурних послуг захисникам України – ветеранам російсько-української війни;

7) створити у системі центральних архівних установ центральний державний архів-депозитарій електронних ресурсів про сучасну російсько-українську війну, куди могли б надаватися електронні документи і матеріали, зокрема Центром психологічної підтримки персоналу Збройних Сил України – відео- фото- та інші матеріали про російсько-українську війну, які накопичуються у військових частинах.

2. Міністерству культури та стратегічних комунікацій України:

1) розробити державну концепцію меморіалізації російсько-української війни та подати на затвердження Кабінету Міністрів України;

2) Розробити концепцію Українського національного пантеону у місті Києві, а в інших містах України – Алей пам'яті Героїв України та подати на затвердження Кабінету Міністрів України;

3) узагальнивши досвід музеїв, де наявні експозиції та колекції про російсько-українську війну, напрацювати методологічні рекомендації про те, як формувати відповідні експозиційні підходи та музейні колекції;

4) у системі музеїв України підготувати нові музейні простори, які міститимуть інформацію та експонати про російсько-українську війну;

5) розробити план заходів щодо доступності культурних послуг для ветеранів російсько-української війни та підготувати законопроєкти, які можуть стати правовою основою для цих заходів;

6) напрацювати механізми, які сприятимуть придбанню та бронюванню квитків на вистави та концерти національних, державних та комунальних

закладів культури з подальшим безкоштовним розповсюдженням для ветеранів російсько-української війни.

7) популяризувати у медіа українські державні наративи про Другу світову війну та поточну російсько-українську війну на основі методичних рекомендацій, підготованих Українським інститутом національної пам'яті.

3. Міністерству у справах ветеранів України:

1) забезпечити облік військових кладовищ та військових секторів (ділянок) на цивільних кладовищах, упорядкування інформації про місця поховання для вшанування пам'яті загиблих військовослужбовців, створення умов для ефективного вшанування пам'яті захисників, формування централізованої бази даних для наукових та меморіальних цілей;

2) розробити законопроект про прирівняння у статусі військових секторів (ділянок) на цивільних кладовищах до Національного військового меморіального кладовища;

3) створити Державний реєстр обліку військових кладовищ, військових секторів (ділянок) на цивільних кладовищах, військових братських та одиночних могил із визначенням Міністерства як утримувача цього Реєстру;

4) забезпечити дотримання графіків запуску об'єктів Національного військового меморіального кладовища;

5) розробити механізми догляду, рекомендації щодо зовнішнього вигляду могил загиблих військовослужбовців, похованих у селах, селищах міського типу, містах України та за кордоном;

6) відновити проведення засідань Координаційної ради з питань створення та функціонування Національного військового меморіального кладовища, утвореної Постановою Кабінету Міністрів України № 570 від 17 травня 2024 року;

7) сприяти діалогу громадськості та адміністрації Національного військового меморіального кладовища щодо конкурсів про концепцію та конкретні елементи Національного військового меморіального кладовища;

4. Міністерству оборони України:

1) з метою забезпечення збереження пам'яті про російсько-українську війну та про військовослужбовців Збройних Сил України які брали у ній участь, формувати відповідні цифрові архіви. Покласти функції збору наявних відео-фото- та інших матеріалів про події війни та про військовослужбовців, які накопичуються у військових частинах, на Центр психологічної підтримки персоналу Збройних Сил України з подальшою передачею зазначеним Центром

матеріалів у спеціальний центральний державний архів-депозитарій, визначений у подальшому нормативними актами вищих органів влади;

2) призупинити та внести зміни до Наказу Міністерства оборони України № 86 від 04.03.2019 року «Питання вшанування пам'яті військовослужбовців Збройних Сил України, які загинули за свободу, незалежність і територіальну цілісність України та під час проведення міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки» щодо Книги пам'яті військовослужбовців Збройних Сил України, які загинули за свободу, незалежність і територіальну цілісність України та під час проведення міжнародних операцій з підтримання миру та безпеки для можливості реального забезпечення таких заходів.

5. Міністерству соціальної політики України:

розширювати надання соціальних послуг ветеранам та членам їхніх сімей в областях України для реалізації заходів, запроваджених Наказом Міністерства соціальної політики № 175-Н від 11 квітня 2024 року «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей та внесення зміни до Класифікатора соціальних послуг».

6. Міністерству оборони України спільно з Міністерством культури та стратегічних комунікацій України:

розглянути питання розміщення інформації про загиблих на полі бою під час повномасштабного вторгнення (43 тисячі людей, згідно інформації Президента України станом на грудень 2024 року) воїнів сил безпеки і оборони України на оновленій Стіні пам'яті або у залі пам'яті на території Національного заповідника "Киево-Печерська лавра".

7. Міністерству у справах ветеранів України спільно з Міністерством культури та стратегічних комунікацій України

1) розглянути можливість запровадження заходів, які сприяли б розвитку творчого потенціалу ветеранів війни та залучення їх до вироблення креативного продукту (через проведення майстер-класів та навчання з народних художніх промислів та у інші способи);

2) розглянути питання наповнення активностями у сфері культури центрів ветеранського розвитку, ветеранських просторів.

8. Міністерству соціальної політики спільно з Міністерством у справах ветеранів України та Міністерством культури та стратегічних комунікацій України:

розробити програми навчання та перекваліфікації ветеранів війни на посади (професії) працівників закладів культури, закладів освіти сфери культури (спільно з центрами зайнятості та/або Центрами ветеранського розвитку).

9. Українському інститутіві національної пам'яті України:

1) підготувати спільно з Міністерством культури та стратегічних комунікацій України проект державної концепції меморіалізації російсько-української війни;

2) надавати консультативну допомогу центральним органам виконавчої влади у розробці державної стратегії меморіалізації російсько-української війни;

3) надавати у разі необхідності методичні рекомендації і роз'яснення органам місцевого самоврядування щодо питань, пов'язаних з меморіалізацією російсько-української війни.

10. Міністерству розвитку громад та територій України:

1) розробити державну концепцію Єдиного національного маршруту "Місцями пам'яті", стандартизувавши критерії для відбору місць пам'яті та обравши відповідні місця пам'яті;

2) напрацювати із залученням Державного агентства розвитку туризму України, Українського інституту національної пам'яті, обласних (військових) державних адміністрацій на прикладі пілотного проекту у Київській області проекти меморіалізації місць пам'яті російсько-української війни зі створенням маршрутів місцями пам'яті у інших областях України.

11. Міністерству освіти і науки України:

запровадити проведення у закладах загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти уроків, виховних годин, навчальних програм про поточну російсько-українську війну шляхом інтеграції у наявні навчальні програми.

12. Міністерству закордонних справ України:

популяризувати серед закордонної аудиторії українські державні наративи про Другу світову війну та поточну російсько-українську війну на основі методичних рекомендацій, підготованих Українським інститутом національної пам'яті.

13. Обласним, Київській міській державним адміністраціям (військовим адміністраціям):

створювати умови для функціонування секторів військових поховань на кладовищах для загиблих захисників України під час російсько-української війни, здійснювати догляд за їхніми похованнями.

14. Кабінету Міністрів України, центральним органам виконавчої влади, обласним, Київській міській державним адміністраціям (військовим адміністраціям)

до 30 травня 2025 року надати інформацію Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики про стан опрацювання та виконання рекомендацій, зазначених у цьому Рішенні.

Голова Комітету

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and curves, positioned between the text 'Голова Комітету' and 'Микита ПОТУРАЄВ'.

Микита ПОТУРАЄВ